

W styczniu 2025 roku Polska objęła prezydencję w Radzie Unii Europejskiej. W obszarze narkotyków prace polskiej prezydencji koncentrują się przede wszystkim na koordynowaniu działań Horyzontalnej Grupy ds. Narkotyków (Horizontal Working Party on Drugs – HDG), która co miesiąc spotyka się w Brukseli.

POLSKA PREZYDENCJA W RADZIE UNII EUROPEJSKIEJ – PLANY I WYZWANIA

Artur Malczewski

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

W spotkaniach Horyzontalnej Grupy ds. Narkotyków udział biorą przedstawiciele wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej, jak również Rady Unii Europejskiej oraz Komisji Europejskiej. Obrady prowadzone są przez kraj sprawujący prezydencję. Od stycznia 2025 roku są to przedstawiciele Centralnego Biura Śledczego Policji i Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom¹. Łącznie zostanie zorganizowanych kilkanaście spotkań w Brukseli oraz kilka wydarzeń w Wiedniu i w Warszawie. Niniejszy artykuł rozpoczyna serię publikacji, których celem będzie przedstawienie polskich działań w ramach polskiej prezydencji dotyczących problemu narkotyków. W pierwszym kwartale 2025 roku zorganizowano kilka spotkań HDG w Brukseli. 22 stycznia odbyło się pierwsze spotkanie grupy roboczej ds. narkotyków, na którym skoncentrowano się na przedstawieniu priorytetów polskiej prezydencji oraz na przygotowaniach do Komisji ds. Środków Odurzających ONZ. Na tym spotkaniu przedstawiono również pierwszą debatę tematyczną dotyczącą syntetycznych katynonów. Kolejne spotkanie grupy roboczej miało miejsce 11 lutego, a następne 15 marca. 12 lutego zorganizowaliśmy debatę tematyczną Unia Europejska – Ukraina z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Zdrowia Ukrainy. W tym samym dniu odbyło się kolejne wydarzenie: spotkanie Unia Europejska – Ameryka Łacińska oraz kraje basenu Morza Karaibskiego. Działania w pierwszym kwartale zakończyło spotkanie grupy roboczej ds. narkotyków 5 marca w Brukseli oraz udział zespołu polskiej prezydencji w 68. sesji Komisji ds. Środków Odurzających ONZ.

Priorytety polskiej prezydencji

Polska prezydencja planuje odnowienie Paktu przeciwko narkotynom syntetycznym, który był po raz pierwszy

przyjęty w trakcie pierwszej polskiej prezydencji w roku 2011. Podczas spotkań HDG wypracowywane było m.in. wspólne stanowisko UE na Komisję ds. Środków Odurzających ONZ (CND) dotyczące problemów narkotyków i narkomanii. Przygotowaliśmy również przemówienia unijne, które zostały wygłoszone m.in. podczas debaty otwierającej 68. sesję CND ONZ. HDG pełni kluczową rolę w koordynowaniu działań antynarkotykowych na poziomie UE oraz monitorowaniu wdrażania strategii antynarkotykowej. W ramach polskiej prezydencji tematem priorytetowym są syntetyczne opioidy oraz syntetyczne katynony, jak również profilaktyka przestępczości oraz profilaktyka substancji psychoaktywnych na poziomie lokalnym. Warto zwrócić uwagę, że w Unii Europejskiej najbardziej rozpowszechnionym stymulantem jest kokaina, której odnotowano rekordowe zabezpieczenia – ponad 320 ton. Dlatego też w ramach naszej prezydencji zostaną przeprowadzone dwie debaty tematyczne na temat skali zagrożeń związanych z syntetycznymi katynonami. Ważnym elementem polskiej prezydencji jest także przygotowanie po raz pierwszy polskiej rezolucji „Bezpieczeństwo oficerów zabezpieczających nielegalne laboratoria”, która była procedowana w trakcie spotkań HDG w marcu 2025 roku. Zaplanowaliśmy także spotkania w Brukseli z kolejnymi państwami: USA, Brazylią, krajami Azji Centralnej, Mołdawią, co pozwoli na intensyfikację współpracy międzynarodowej w walce z produkcją i przemytem narkotyków syntetycznych oraz w promocji skutecznych działań profilaktycznych opartych na dowodach naukowych. Ważnym wydarzeniem naszej prezydencji będzie konferencja UE-CELAC (6-7 maja 2025 roku), jak również spotkanie wysokiego szczebla UE-CELAC (8 maja) i spotkanie krajowych koordynatorów ds. narkotyków 23-24 kwietnia 2025 roku w Warszawie na Stadionie Narodowym. Jego celem będzie

m.in. rozpoczęcie wstępnych prac nad przygotowaniem europejskiej strategii narkotykowej.

Debaty tematyczne dotyczące profilaktyki

W ramach polskiej prezydencji Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom zorganizuje w Brukseli kilka debat tematycznych dotyczących profilaktyki przestępczości oraz substancji psychoaktywnych, standardów w profilaktyce, Europejskiego Programu Profilaktyki (EUPC), przeciwdziałania przedawkowaniu opioidów, jak również roli społeczności lokalnej w przeciwdziałaniu problemowi narkotyków. Pierwsza debata odbyła się w lutym 2025 roku i dotyczyła profilaktyki przestępczości.

Profilaktyka przestępczości

Jednym ze strategicznych priorytetów Strategii antynarkotykowej UE na lata 2021–2025 jest poprawa zapobiegania przestępczości. Działanie 9 Planu działań antynarkotykowych UE na lata 2021–2025 szczegółowo opisuje działania, które należy podjąć w celu realizacji tego priorytetu strategicznego, w tym promowanie i wspieranie najlepszych praktyk Europejskiej Sieci Zapobiegania Przestępczości (EUCPN) i innych projektów w celu zmniejszenia recydywy wśród młodych przestępców dokonujących czynów zabronionych w obszarze narkotyków; zachęcanie do realizacji kompleksowych strategii opartych na dowodach w obszarach, w których występuje wysoki poziom dostępności narkotyków i przestępczości związanej z narkotykami oraz wspieranie działań, które tworzą bardziej bezpieczne środowisko dla społeczności, w których istnieje wysoki poziom konsumpcji i sprzedaży narkotyków lub przestępczości związanej z narkotykami. Temat zapobiegania przestępczości został również poruszony w Komunikacie Komisji Europejskiej w sprawie unijnej mapy drogowej na rzecz zwalczania handlu narkotykami i przestępczości zorganizowanej. Zgodnie z mapą drogową, multidyscyplinarne i międzyagencyjne podejście do zapobiegania przestępczości powinno obejmować ścisłą współpracę z władzami lokalnymi i społeczeństwem obywatelskim. Taka współpraca może pomóc zmniejszyć przestępczość poprzez budowanie barier ochronnych, podnoszenie świadomości wśród potencjalnych ofiar i wspieranie zagrożonych osób i społeczności w zakresie zmniejszenia ryzyka zaangażowania się ich w przestępstwa.

Mapa drogowa podkreśla również potrzebę, aby decydenci i praktycy na szczeblu UE, krajowym i lokalnym łączyli się i wymieniali informacjami za pośrednictwem jasno wyznaczonych i sprawdzonych kanałów rozpowszechniania informacji i komunikacji. Państwa członkowskie, lokalni decydenci i praktycy powinni promować oparte na dowodach naukowych polityki i narzędzia zapobiegania przestępczości. W ramach HDG przeprowadzona została debata na temat zapobiegania werbowaniu dzieci i młodzieży przez sieci przestępcze (podczas belgijskiej prezydencji). W jej trakcie zaproponowano pewne możliwe działania następcze, w tym podnoszenie świadomości na szczeblu lokalnym na temat działań zapobiegawczych i podejścia systemowego. Podkreślono znaczenie wdrażania programów opartych na dowodach i najlepszych praktykach. W czasie debaty tematycznej HDG zaproponowaliśmy omówienie strategii profilaktycznych mających na celu zmniejszenie przemocy i przestępczości związanej z używaniem substancji. Profilaktyka i programy skupiające się na środowisku lokalnym mają na celu zminimalizowanie możliwości niezdrowych lub ryzykownych zachowań, zapewniając jednocześnie bezpieczniejsze alternatywy. Wyniki dyskusji pokazały, że ważne jest dalsze zbadanie dostępności i skuteczności interwencji mających na celu zapobieganie i zmniejszanie przemocy i przestępczości związanej z używaniem substancji. Warto wymienić, jakie podejścia mogą być zastosowane. Jedną z takich strategii obejmuje modyfikację środowiska lokalnego w sposób, który nieświadomie wpływa na zachowanie, uzupełniając bardziej tradycyjne podejścia, które polegają wyłącznie na dostarczaniu informacji. Wydaje się również ważne, aby wymienić się informacjami na temat programów prewencyjnych na poziomie lokalnym, mających za zadanie zapobieganie przestępstwom związanym z narkotykami. W ramach Strategii antynarkotykowej UE i Planu Działania na lata 2021–2025 polska prezydencja HDG chciałaby zaprosić delegacje do dzielenia się doświadczeniami, wiedzą i najlepszymi praktykami związanymi ze strategiami prewencyjnymi, aby wspólnie dążyć do zredukowania przemocy i przestępczości związanej z używaniem substancji w UE.

Spotkanie ONZ w Wiedniu

Polska delegacja składająca się również z pracowników KCPU wzięła udział w 68. sesji Komisji ds. Środków Odurzających Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Pierwszego dnia ogłoszone zostały m.in. przemówienia krajowe. Sekretarz stanu w Ministerstwie Zdrowia Wojciech Konieczny podkreślił w swoim wystąpieniu m.in., że podczas prezydencji Polska skoncentruje się na zwalczaniu zagrożeń związanych z syntetycznymi narkotykami, w szczególności opioidami i katynonami. Używanie narkotyków powinno być postrzegane w szerokiej perspektywie zagrożeń dla zdrowia publicznego. Dlatego ważne jest promowanie działań profilaktycznych i terapeutycznych opartych na wynikach badań naukowych. Na zakończenie wystąpienia została podkreślona rola organizacji pozarządowych w przeciwdziałaniu problemom narkotykowym i potrzeba zapewnienia organizacjom odpowiedniego wsparcia finansowego. Zespół polskiej prezydencji pracował przede wszystkim nad polską rezolucją „Safety of officers in dismantling illicit synthetic drug laboratories in particular those involving synthetic opioids”, ale również nad rezolucją Chile „Promoting comprehensive, scientific evidence-based and multisectoral national systems of drug use prevention for children”. Na zaproszenie WHO mieliśmy okazję porozmawiać m.in. na temat priorytetów polskiej prezydencji oraz możliwych obszarów współpracy. W trakcie godzinnego spotkania zaprezentowano polski system przeciwdziałania uzależnieniom. Jednym ze spotkań, które zorganizował zespół polskiej prezydencji w trakcie 68. sesji Komisji ds. Środków Odurzających, był dialog Unia Europejska – Brazylia. Podczas tego wydarzenia podkreślona została waga współpracy z Brazylią w obszarze redukcji popytu i podaży na narkotyki. W spotkaniu wzięli udział m.in. przedstawiciele Komisji Europejskiej, Sekretariatu Rady, EUDA oraz delegacji krajów członkowskich. Strona brazylijska podkreśliła wagę współpracy z krajami europejskimi. W Europie odnotowano rekordowe zabezpieczenia kokainy na ponad 320 ton, a jednym z krajów, z których kokaina trafia do Europy jest właśnie Brazylia. Obecnie prowadzone są w Brazylii prace nad zmianą legislacji dotyczącej narkotyków w kierunku polityki bardziej zorientowanej na zrównoważone podejście do problemu narkotykowego, m.in. dekryminalizacja posiadania marihuany na własny użytek. Brazylia aktywnie działa nie tylko w zakresie zwalczania przestępczości narkotykowej, ale również w obszarze profilaktyki substancji psychoaktywnych. Wdrażany jest Europejski Program Profilaktyki (European Universal Prevention Curriculum) ze wsparciem UE oraz np. program „Unplugged”. Polska delega-

cja z KCPU przedstawiła wypełnienie zobowiązania z 67. sesji CND na sesji plenarnej. Podczas tamtej sesji CND Polska zobowiązała się do zwiększenia alokacji finansowych i działań rzeczowych, mających na celu poprawę dostępu uchodźców wojennych do programów leczenia uzależnień. Warto zwrócić uwagę, że w latach 2022–2024 wydatki z budżetu państwa polskiego na leczenie uchodźców wojennych z Ukrainy cierpiących z powodu uzależnienia od narkotyków wzrosły o ponad 40%. Środki te zostały przeznaczone na leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od narkotyków w ośrodkach leczniczych oferujących sprawdzone programy oparte na badaniach, leczenie substytucyjne, programy redukcji szkód, leczenie zakażeń HIV i wirusowego zapalenia wątroby typu C. Pod koniec 2024 roku zorganizowano ogólnopolską konferencję dla placówek ochrony zdrowia na temat skutecznych metod pomocy uchodźcom.

W 2025 roku podczas 68. sesji CND ONZ zgłoszono sześć projektów rezolucji:

1. Promoting comprehensive, scientific evidence-based and multisectoral national systems of drug use prevention for children (projekt autorstwa Chile).
2. Promoting research on evidence-based interventions for the treatment and care of stimulant use disorders (projekt autorstwa Norwegii i Tajlandii).
3. Complementing the United Nations Guiding Principles on Alternative Development (projekt autorstwa Niemiec, Peru i Tajlandii).
4. Safety of officers in dismantling illicit synthetic opioid laboratories (projekt autorstwa Polski w imieniu państw członkowskich UE).
5. Strengthening the global drug control framework: a path to effective implementation (projekt autorstwa Kolumbii).
6. Tackling the impacts of drugs on the environment (projekt autorstwa Francji w imieniu państw członkowskich UE oraz Brazylii i Maroka).

Wszystkie powyższe rezolucje zostały przyjęte w wyniku głosowania.

Przypisy

¹ Przewodniczącymi roboczej grupy HDG są ze strony CBŚP Michał Aleksandrowicz, a ze strony KCPU – dr Artur Malczewski.

Kalendarz polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej

Spotkania w Brukseli	Data
Posiedzenie Horyzontalnej Grupy Roboczej ds. Narkotyków (Horizontal Working Party on Drugs/HDG)	22 stycznia
Posiedzenie HDG	11 lutego
Posiedzenia HDG: Dyskusja tematyczna z Ukrainą	12 lutego
Posiedzenie HDG: UE oraz kraje Ameryki Łacińskiej i basenu Morza Karaibskiego (CELAC): Spotkanie dotyczące współpracy i wymiany doświadczeń	12 lutego
Posiedzenie HDG	5 marca
Posiedzenie HDG	15 kwietnia
Posiedzenie HDG/UE – Kraje Azji Centralnej: Dialog dotyczący narkotyków	16 kwietnia
Posiedzenie HDG	21-22 maja
Posiedzenie HDG/UE – US: Dialog dotyczący narkotyków	22 maja
Posiedzenie HDG	11 czerwca
Posiedzenie HDG: Dyskusja tematyczna z Mołdawią	12 czerwca
Spotkania w Wiedniu	Data
68. sesja Komisji ds. Środków Odurzających (Commission on Narcotic Drugs/CND)	10-14 marca
Spotkanie UE – Brazylia: Dialog dotyczący narkotyków	12 marca
Spotkania w Warszawie	Data
Spotkanie Krajowych Koordynatorów ds. Narkotyków	23-24 kwietnia
COPOLAD roczne spotkanie	6-7 maja
XXV Spotkanie wysokiego szczebla UE oraz kraje Ameryki Łacińskiej i basenu Morza Karaibskiego (CELAC)	8 maja